

नि० वादेशः खलम् । द्वारमतिक्रम्य स्थिते सावकाशे देशे

“तस्मिन्नन्तर्घणे पश्यन् प्रघणे सौधसम्पन्नः” इति भट्टिः ।

अन्तर्जठर अव्य० जठरस्य मध्यम् अव्ययी० । जठरस्य मध्ये, उपचारात् तत्स्थकोष्ठे न० ।

अन्तर्जात लि० अन्तर्देहमध्ये जातः । देहाभ्यन्तरजाते ।

अन्तर्जानु अव्य० जानुनोर्मध्यम् अव्ययी० । जानुनोर्मध्ये ‘अन्तर्जानु शुचौ देशे उपविष्ट उदङ्मुखः । प्राङ् वा ब्राह्मेण तोर्धेन द्विजो नित्यमुपसृशेदिति’ या० “जानुनोर्मध्ये हस्तौ कल्पेति” रघु० ।

अन्तर्ज्योतिस् न० अन्तर्गतं ज्योतिःप्रकाशकत्वात् चैतन्यम् । सर्वान्नर्यामिनि परब्रह्मरूपचैतन्ये तस्य सर्वान्नर्यामित्वात्तथात्वम् ।

अन्तर्ज्वलन न० अन्तः देहान्तरस्य ज्वलनम् । रोगकृते देहान्तर्दाहे । अन्तःस्थो ज्वलनः । जठरान्तरे पु० ।

अन्तर्दधन न० अन्तर्दध्यते आधीयते मादकताऽनेन दधकरणे ल्युट् । किणुप्रभृतौ मद्यबीजे ।

अन्तर्दशा स्त्री अन्तर्गता दशा आधिपत्यकावः । ज्योतिषोक्ते महादशान्तर्गते यज्ञाणां स्वाधिपत्ययुक्तकावभेदे । दशा च नानाविधा तास्य दशाशब्दे वक्ष्यन्ते । तन्नाष्टोत्तरोदशायामन्तर्दशाऽभिधीयते वज्रे च तस्या एव प्रचलितत्वम् । “षट्सूर्यस्य दशा ज्ञेयाः शशिनोदश पञ्च च । अष्टावक्रारके ज्ञेया बुधे सप्तदश सृताः । शनैश्चरे दश प्रोक्ता गुरोरेकोनविंशतिः । राहोर्द्वादश वर्षाणि भृगोरप्येकविंशति” रित्युपक्रम्य सत्याचार्यः “कस्तिकादितये सूर्यः सोमो रौद्रचतुष्टये । मघादितितये भीमो बुधो हस्तचतुष्टये ॥ अनुराधातये सौरिर्गुरुःपूर्वाचतुष्टये । धनिष्ठातितये राहुः शेषे शुक्रः प्रकीर्तितः ॥ सूर्योप-लवभौमाकिंदशातिकष्टदा कृणाम् । गुरुश्चन्द्रशुक्राणां वधेक्षितफलप्रदा” ॥ अन्तर्दशाज्ञानं यथा । “सद-शाभिर्दशां कृत्वा नवभिर्भागमाहरेत् । खट्वा मासास्तु मन्त्रेण पूरयित्वा तु त्रिंशता ॥ अङ्गैर्हृत्वा दिनं खभ्यं तच्छेषे षट्पूरिते । नवभिश्च कृते खट्वा ज्ञेया दण्डा-सदन्तरे ॥ रवेः षड्वर्षमध्ये तु वेदा ४ मासा रवेर्निजाः । चन्द्रस्य दश मासाश्च दिग्दिनं पञ्चमासकाः । कुजस्य, शस्य च्छास्तु मासा दिग्द्वयाः, शनेः । अष्टमासाद्यु विंशच्च गुरोर्धर्मेद्युविंशतिः । राहोर्मासाष्टकं ज्ञेयं भृगोर्वर्षस्तु मासकौ एवं यज्ञाणामन्येनामूह्याश्चैवान्तरादयः । यदुप-ह-सान्तरे यस्तु यदुप-ह-सावसानान्तरम् । तदुप-ह-सान्तरे

तस्मै सदद्यादिति निश्चयः । सान्तरे यज्ञेषु स्वांशं स्वांशेन पूरयेत् सदा इति” ज्यो० त० । विंशोत्तरोये तु । आचं कुराजीश्वरकेषुपूर्वा वज्रप्रादितो भात् क्रमशस्त्रिवारम् । मानं रसाशानगदन्तिचन्द्रकलाङ्गचन्द्राश्चिरसाश्चिंश” इत्युक्तेः कस्तिकादिक्रमेण खट्वादीनां त्रिवारं रसादिमिता वर्षा महादश । यथा कस्तिकायां जातौ रवेः षट् वर्षाः, रोहि-ण्यां जातौ चन्द्रस्य १० वर्षाः, शूरे, कुजस्य ७ वर्षाः, आर्द्रायां राहोः १८ वर्षाः, पुनर्वसौ जीवस्य १६ वर्षाः, पुष्ये जातौ शनेः १८ वर्षाः, अश्लेषायां बुधस्य १७ वर्षाः, मघायां ज्येष्ठोः ७ वर्षाः, पूर्वफाल्गुन्यां जातस्य शुक्रस्य २० वर्षाः, यवस्तुत्तरफाल्गुन्यादिषु नवसु उत्तराषाढादिषु नवसु च खट्वादीनां यथाक्रमं षड्वादि-वर्षाः । तदन्तर्दशा तु “सदशाभिर्दशां कृत्वा वसुभिर्भाग-माहरेदिति” विशेषः । ततश्च अभ्योर्दशयोरनुपाते-नान्तर्दशामानसुप्तेयम् यथा यदि १०८ वर्षैः ६ वर्षाः तदा ६ वर्षैः किमिति खट्वादिक्रमेण त्रैराशिकेन तत्तन्मानम् एवं १२० वर्षैः यदि ६ वर्षाः तदा ६ वर्षैः किमित्यादिक्रमेण त्रैराशिकेन तत्तन्मानमिति । एवं योगिन्यादिदशायामपि अन्तर्दशामानसुप्तेयम् ।

अन्तर्दशाह अव्य० दशाहस्य मध्यम् अव्ययी० । दशाहा-भ्यन्तरे “अन्तर्दशाहे साताश्चेत् पुनर्मरणजन्मो” इति मतः दशाहपदं स्वस्रजात्युक्ताशौचदिनपरम् ।

अन्तर्दहन न० अन्तरभ्यन्तरे दहनम् । रोगकृते देहाभ्य-न्तरदाहे । अन्तःस्थः दहनः । जठरान्तरे पु० ।

अन्तर्दाह पु० अन्तर्मध्ये दाहः । देहाभ्यन्तरान्तरे ।

अन्तर्दष्ट लि० अन्तः अन्तःकरणे दुष्टः । दुष्टान्तःकरणे ।

अन्तर्द्वार न० अन्तर्गतं द्वारम् । षट्समध्यस्थे सुप्तद्वारे । जाह-द्वारे क्षीरस्नानी (स्निग्धी) द्वारे श्वरः ।

अन्तर्द्वी स्त्री अन्तर-वा स्थित्यां भावेऽङ् । अन्तर्द्वीने तिरो-धाने “अन्तर्द्वीपययुस्तृपसावक्षीषु” इति माचः ।

अन्तर्द्वीप न० अन्तर-भा-ल्युट् । तिरोधाने इत्यपदार्थस्य दर्शनाद्योक्त्याने स्थितौ, सुन्यादीनां शरीरत्वाने च । “अन्तर्द्वीपं गते रात्रे इति” रामायणम् ।

अन्तर्द्वि पु० अन्तर-भा-कि । आच्छादने, व्यवधाने, अन्त-र्धाने च “अन्तर्द्वी येनादर्शनमिच्छति” या० ।

अन्तर्नगर न० नगरस्य मध्यम् अव्ययी० । नगरमध्ये अन्तःस्थं नगरम् कर्म० । अन्तःपुरे । “दशाननान्तर्नगरं ददयेति” रामा० ।